

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

2004

2009

Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων

30.8.2005

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

σχετικά με το ευρωπαϊκό έτος ίσων ευκαιριών για όλους (2007) – Προς μια δίκαιη κοινωνία

Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων

Εισηγήτρια: Martine Roure

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην έκθεση MORAES σχετικά με την προστασία των μειονοτήτων και τις πολιτικές κατά των διακρίσεων σε μια διευρυμένη Ευρώπη που ενέκρινε πρόσφατα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υπενθύμισε ότι «η ίση μεταχείριση αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα και όχι προνόμιο, για όλους τους πολίτες» και ότι «συνεπώς», σκόπιμο θα ήταν «οι κάθε μορφής διακρίσεις να καταπολεμώνται με την ίδια ένταση»¹.

Πράγματι, ύστερα από την έγκριση της συνθήκης του Άμστερνταμ, η έννοια των μη διακρίσεων, που έως τότε ήταν εγγενώς συνδεδεμένη με την υπόθεση της ισότητας ανδρών και γυναικών, για την οποία υφίσταται ένα περίπλοκο νομικό σπλοστάσιο και άφθονη νομολογία, επεκτάθηκε σε άλλες παραμέτρους με βάση το άρθρο 13 της Συνθήκης ΕΚ. Το εν λόγω άρθρο, που τροποποιήθηκε μεταγενέστερα από τη Συνθήκη της Νίκαιας², ορίζει πράγματι στην παράγραφο 1 τα ακόλουθα:

1. Με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων της παρούσας συνθήκης και εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που παρέχει αυτή στην Κοινότητα, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα, μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μπορεί να αναλάβει κατάλληλη δράση για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

Με βάση αυτό το άρθρο, η ΕΕ διαθέτει στον τομέα της καταπολέμησης των διακρίσεων ένα αυθεντικό νομικό πλαίσιο, του οποίου τους ακρογωνιαίους λίθους αποτελούν δυο οδηγίες³.

Η πρώτη από τις ανωτέρω οδηγίες, που αναφέρεται στη «φυλετική ισότητα», απαγορεύει τις άμεσες και έμμεσες διακρίσεις στους τομείς της απασχόλησης, της κατάρτισης, της εκπαίδευσης, της κοινωνικής ασφάλισης, της υγειονομικής περίθαλψης, της στέγασης και της πρόσβασης σε αγαθά και υπηρεσίες.

Η δεύτερη από τις ανωτέρω οδηγίες αναφέρεται κυρίως στον τομέα της απασχόλησης και ασχολείται με τις άμεσες και έμμεσες διακρίσεις που βασίζονται στη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις, την αναπηρία, την ηλικία ή τον γενετήσιο προσανατολισμό. Περιέχει σημαντικές διατάξεις όσον αφορά τις εύλογες προσαρμογές που πρέπει να προβλεφθούν για

---

¹ Έγγρ. Α6-0140/2005 της 10.5.2005, αιτιολογική σκέψη Α.

² Η Συνθήκη της Νίκαιας επιτρέπει στο Συμβούλιο να εγκρίνει μέτρα ενθάρρυνσης της ειδικής πλειοψηφίας, με την προσθήκη μιας δεύτερης παραγράφου ως εξής: "2. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, όταν το Συμβούλιο θεσπίζει κοινοτικά μέτρα ενθάρρυνσης, αποκλειομένης της εναρμόνισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών, προς υποστήριξη των δράσεων των κρατών μελών οι οποίες αναλαμβάνονται για να συμβάλουν στην υλοποίηση των στόχων της παραγράφου 1, αποφασίζει σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 251". Το άρθρο που χρησιμεύει ως νομική βάση στην παρούσα απόφαση είναι ακριβώς το άρθρο 13, παράγραφος 2.

³ Πρόκειται για την οδηγία 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 2000 περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής (που δημοσιεύτηκε στην ΕΕ L 180 της 19ης Ιουλίου 2000) και για την οδηγία 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2000 για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία (που δημοσιεύτηκε στην ΕΕ L 303 της 2ας Δεκεμβρίου 2000).

να διευκολυνθεί η πρόσβαση των προσώπων με ειδικές ανάγκες σε θέση απασχόλησης και σε κατάρτιση.

Οι ανωτέρω δυο οδηγίες συνοδεύονται από ένα πολυετές πρόγραμμα κοινοτικής δράσης για την καταπολέμηση των διακρίσεων που εγκρίθηκε τον Νοέμβριο 2000 με απόφαση του Συμβουλίου¹ και που αναφέρεται στην περίοδο 2001-2006. Από το 2007, αυτό το πολυετές πρόγραμμα θα αντικατασταθεί από το πρόγραμμα PROGRESS, που περιλαμβάνει ένα τμήμα αφιερωμένο στην καταπολέμηση των διακρίσεων και στην προώθηση της πολυμορφίας, καθώς και ένα άλλο που αποσκοπεί ειδικότερα στην ισότητα ανδρών και γυναικών².

Με σκοπό να προβεί σε απολογισμό όσον αφορά την πρόοδο στον τομέα της καταπολέμησης των διακρίσεων και να συγκεντρώσει απόψεις για τους τρόπους με τους οποίους η Ένωση θα μπορούσε να ενισχύσει τη δράση της στον εν λόγω τομέα, η Επιτροπή ξεκίνησε τον Μάιο 2004 ευρεία διαβούλευση υπό μορφήν Πράσινου Βιβλίου με τίτλο «Ισότητα και μη διακριτική μεταχείριση στη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση»³. Από την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της δημοσίευσης αυτού του Πράσινου Βιβλίου γεννήθηκε η ιδέα της οργάνωσης ενός ευρωπαϊκού έτους ισότητας ευκαιριών για όλους το 2007.

2. ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Η Επιτροπή, στην αξιολόγησή της των συνεισφορών, με βάση το Πράσινο Βιβλίο, στη συζήτηση για την ισότητα και την καταπολέμηση των διακρίσεων από τις εθνικές αρχές και τις αρχές περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης, τις ειδικευμένες οργανώσεις, τις ΜΚΟ ή ακόμη τους κοινωνικούς εταίρους, ανέδειξε τρεις πρωταρχικούς τομείς για τις προσεχείς κοινοτικές χρηματοδοτήσεις.

Αυτοί οι τομείς, που περιλαμβάνονται σε ανακοίνωση με τίτλο «Στρατηγική-πλαίσιο για την καταπολέμηση των διακρίσεων και την ισότητα ευκαιριών για όλους», είναι η πληροφόρηση και η ευαισθητοποίηση, η παρακολούθηση και η ανάλυση των αποτελεσμάτων της νομοθεσίας για την καταπολέμηση των διακρίσεων και η αποκατάσταση επαφών μεταξύ των προσώπων που ενδιαφέρονται για την καταπολέμηση των διακρίσεων⁴.

Στην ίδια πάντα ανακοίνωση, η Επιτροπή ανακοινώνει την πρόθεσή της να προωθήσει αυτό το πρόγραμμα οργανώνοντας ένα «ευρωπαϊκό έτος ισότητας ευκαιριών για όλους», με κύριο άξονα 4 στόχους, οι οποίοι είναι:

1. Να ευαισθητοποιηθεί η κοινή γνώμη για τα δικαιώματά της στον τομέα της ισότητας και της μη διακριτικής μεταχείρισης·
2. Να τονωθεί η συζήτηση για τα μέσα ενίσχυσης της κοινωνικής συμμετοχής των ομάδων που υποεκπροσωπούνται·
3. Να προβληθούν τα πλεονεκτήματα της ποικιλομορφίας·

¹ Απόφαση 200/750/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2000 σχετικά με τη θέσπιση κοινοτικού προγράμματος δράσης για την καταπολέμηση των διακρίσεων (2001-2006), που δημοσιεύτηκε στην ΕΕ L 303 της 2.12.2000.

² COM (2004) 488 τελικό της 14.7.2004.

³ COM (2004) 379 τελικό της 28.05.2004.

⁴ COM (2005) 224 τελικό της 1.6.2005, σ. 4.

4. Να προωθηθεί ο σεβασμός και η ανεκτικότητα.

Ως προς την εφαρμογή της απόφασης, η Επιτροπή προβλέπει τη χάραξη «λειτουργικών κατευθυντηρίων γραμμών» που θα πρέπει να χρησιμεύσουν ως βάση των «εθνικών στρατηγικών σχεδίων» που τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποβάλουν στην Επιτροπή έως τον Δεκέμβριο 2006. Αυτά τα σχέδια, μόλις εγκριθούν από την Επιτροπή, θα οδηγήσουν σε εκχώρηση των αρμοδιοτήτων εκτέλεσης του προϋπολογισμού στα εθνικά όργανα που είναι αρμόδια για τη δημοσιονομική διαχείριση των σχεδίων.

3. Η ΑΠΟΨΗ ΤΗΣ ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑΣ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει πλέον πλούσια νομοθεσία στον τομέα της καταπολέμησης των διακρίσεων. Πλην όμως, πολυάριθμοι ευρωπαίοι πολίτες αγνοούν την ύπαρξη αυτής της νομοθεσίας ή την παραγνωρίζουν. Κατά συνέπεια, η εισηγήτρια υποστηρίζει πλήρως την οργάνωση μιας εκδήλωσης που θα συγκεντρώσει το ενδιαφέρον των μέσων ενημέρωσης του μεγέθους ενός «ευρωπαϊκού έτους», εφόσον πρόκειται για ένα εξαιρετικό εργαλείο ευαισθητοποίησης και πληροφόρησης της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης. Εξάλλου, το ΕΚ πρόσφατα έλαβε σαφώς θέση προς αυτήν την κατεύθυνση, όταν κάλεσε το Συμβούλιο, την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να προωθήσουν και να διαδώσουν «τις αξίες και τις πρακτικές που τονίζουν την καταπολέμηση των διακρίσεων μέσω και εκστρατειών συνειδητοποίησης»¹. Αυτό επίσης ρητά προβλέπουν οι οδηγίες 2000/43/EK (άρθρο 10) και 2000/78/EK (άρθρο 12), με τις οποίες ανατίθεται στα κράτη μέλη να γνωστοποιήσουν στους ενδιαφερόμενους τις διατάξεις που εγκρίθηκαν στον τομέα της ίσης μεταχείρισης «*με όλα τα κατάλληλα μέσα*».

Έχοντας εξάλλου υπόψη τις καθυστερήσεις που σημειώνονται σε ορισμένα κράτη μέλη όσον αφορά τη μεταφορά των προαναφερθεισών οδηγιών και τις διαδικασίες επί παραβάσει που η Επιτροπή αναγκάστηκε να κινήσει εναντίον ορισμένων εξ αυτών, η εισηγήτρια ελπίζει ότι το ευρωπαϊκό έτος θα επιτρέψει την κινητοποίηση του κόσμου και τη δημιουργία ως εκ τούτου μιας δυναμικής ικανής να ασκήσει ένα είδος πίεσης στα κράτη μέλη που «σέρνουν τα βήματά τους».

Η εισηγήτρια προτείνει κατόπιν των ανωτέρω να επικεντρώσουμε το ενδιαφέρον μας σε δυο μείζονες αρχές:

- Να έχουν όλες οι μορφές διακρίσεων την ίδια αντιμετώπιση και να τις καταπολεμούμε με τον ίδιο τρόπο. Έτσι, όλες οι μορφές διακρίσεων που έχουν περιληφθεί στο άρθρο 13 της συνθήκης αλλά και στο άρθρο 21 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, πρέπει να συζητηθούν στο σύνολο των κρατών μελών κατά το ευρωπαϊκό έτος ισότητας ευκαιριών για όλους. Υπενθυμίζουμε σχετικά ότι το άρθρο 21 του Χάρτη, που αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της συνταγματικής συνθήκης, (άρθρο II-81 του τίτλου III του μέρους II), απαριθμεί πολλούς τύπους διακρίσεων που δεν περιλαμβάνονται στο άρθρο 13 της Συνθήκης ΕΚ, καθότι έχει ως εξής: «Απαγορεύεται κάθε διάκριση ιδίως λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας,

¹ Προαναφερθείσα έκθεση MORAES, παράγραφος 58, 2η παύλα.

ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού».

- να επιστηθεί η προσοχή και να υπάρξει ενημέρωση όσον αφορά την υφισταμένη νομοθεσία, ώστε να την ενστερνιστούν οι ευρωπαίοι πολίτες. Αυτό θα επιτρέψει να διασφαλιστεί ότι το ευρωπαϊκό έτος θα έχει αντίκτυπο πέραν του 2007 προωθώντας την καλύτερη μεταφορά και εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας σε εθνικό επίπεδο.

Η εισηγήτρια φρονεί σχετικά ότι πρέπει να συμμετάσχει ολόκληρη η κοινωνία σε αυτό το ευρωπαϊκό έτος, ώστε αυτό το γεγονός να έχει απήχηση, όπως επιθυμεί και η ίδια η Επιτροπή, ακόμη και πέραν των παραδοσιακών ομάδων συμφερόντων στον τομέα της ισότητας. Συγκεκριμένα, αυτό σημαίνει ότι πρέπει να θεσπιστεί ένα αποκεντρωμένο σύστημα οργάνωσης, ιδίως στο επίπεδο των περιφερειών και των δήμων, ώστε αυτό το ευρωπαϊκό έτος να προσεγγίσει τον πολίτη, καθώς και να ενισχύσει τη συμμετοχή των ειδικευμένων ΜΚΟ σε όλα τα στάδια από την εκπόνηση έως την εφαρμογή και, τέλος, την αξιολόγηση. Το ευρωπαϊκό έτος πρέπει εξάλλου να προωθήσει τις δράσεις των ειδικευμένων ΜΚΟ όσον αφορά την καταπολέμηση των διακρίσεων και να καταστήσει δυνατή τη βελτίωση του διαλόγου μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων πρωταγωνιστών (ΜΚΟ, δημόσιες αρχές, ευρωπαϊκές αρχές...).

Η εισηγήτρια εξάλλου σημειώνει ότι, όπως αναφέρει η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της όσον αφορά το Πράσινο Βιβλίο για την ισότητα και τη μη διακριτική μεταχείριση, μόνο μια μειοψηφία κρατών μελών συνδέει ρητά τα μέτρα καταπολέμησης των διακρίσεων με τον κοινωνικό αποκλεισμό. Πλην όμως, πρόκειται για δύο συναφή φαινόμενα. Εξάλλου, οι οδηγίες σχετικά με τη φυλετική ισότητα και τον τομέα της απασχόλησης, όπως και το πολυετές πρόγραμμα καταπολέμησης των διακρίσεων, αποτελούν μέρος της ευρύτερης κοινοτικής στρατηγικής που αποσκοπεί στην προώθηση, στην ένταξη και στη συμμετοχή των μειονεκτουσών ομάδων¹. Έτσι, η εισηγήτρια επιθυμεί η σχέση μεταξύ διακρίσεων και αποκλεισμού να βεβαιωθεί σαφώς και να τονιστεί στο πλαίσιο αυτού του ευρωπαϊκού έτους, καθώς και να υπογραμμιστεί η σημασία της ένταξης όσο και τα πλεονεκτήματα της ποικιλομορφίας.

Τέλος, το ευρωπαϊκό έτος πρέπει να ασχοληθεί με το ζήτημα των πολλαπλών διακρίσεων. Ορισμένα πρόσωπα ή πληθυσμοί υφίστανται διακρίσεις για πολλούς λόγους (κοινωνική και εθνοτική καταγωγή...). Το ευρωπαϊκό έτος πρέπει να αποτελέσει το έναυσμα για προβληματισμό όσον αφορά τον καλύτερο τρόπο καταπολέμησης των πολλαπλών διακρίσεων.

---

¹ Πρβλ. για το σημείο αυτό το COM (2004) 379 τελικό, σ. 22.